

فصل : اول

جزوه درس : تاریخ اسلام

اهمیت تاریخ

امروز تاریخ گذشتگان در اختیار ماست و تاریخ آزمایشگاه بزرگ زندگی است و به کمک آن می توان مسائل اجتماعی را ارزیابی کرد

اهمیت تاریخ

حضرت علی (ع) می فرمایند : من اگر چه در طول تاریخ همراه گذشتگان زندگی نکرده ام اما اخبار زندگی آنها را با دقت مطالعه کردم و آثاری که از آنها به یادگار مانده بررسی کردم و با اینکار گویا در طول تاریخ زنده بودم و حوادث تلخ و شیرین را از نزدیک با آنها دیدم و گویای عمری جاودان داشتم.

منابع دسته اول

منابع دسته دوم

منابع مطالعه درس تاریخ

منابع دسته اول : منابعی که نزدیک به موضوع یک حادثه تاریخ باشد و مورخ آنرا از نزدیک دیده باشد.

تاریخ اسلام

منابع دست اول :

۱- تاریخ طبری - محمد جلیل طبری - ترجمه ابوالقاسم پاینده - نشر اساتید

۲- تاریخ کامل - ابن اسیر - ترجمه ابوالقاسم پاینده - انتشارات علمی

۳- تاریخ مروج الذهب - علی بن حسین مسعودی - ترجمه ابوالقاسم پاینده - نشر اساتید

۴- تاریخ یعقوبی - ترجمه محمد ابراهیم آیتی

منابع دسته دوم : منابعی هستند که معمولاً مورخ بصورت تألیف از آثار دست اول استفاده کرده است.

صد و پنجاه سحابی ساختگی - تألیف سید مرتضی عسکری - انتشارات مجمع علمی اسلامی

فروع ابدیت - دکتر جعفر سبحانی - انتشارات تبلیغات اسلامی قم

نقش عایشه در تاریخ اسلام - علامه سید مرتضی عسکری - مجمع علمی اسلامی

زندگی فاطمه زهرا - دکتر سید جعفر شهیدی - دفتر نشر فرهنگ

اوضاع جغرافیایی عربستان

عربستان شبه جزیره بزرگی است که در جنوب غربی آسیا قرار دارد. مساحت آن سه میلیون کیلومتر مربع است. از شمال به فلسطین و صحرای شام، از شرق به حیره، دجله و فرات و خلیج فارس، از جنوب به اقیانوس هند و خلیج عمان و از مغرب به بحر الاحمر معطوف می شود.

بخش شمالی و غربی - هجاز

بخش مرکزی و شرقی - صحرای عرب

بخش جنوبی - یمن

گذشته عربستان

بحر الاحمر

کوهستانی

بیابان نم یزرع و سنگلاخ

مکه

مدینه

طائف

شهرهای مهم حجاز

موقعیت تاریخی

شهرت

به دلیل وجود کعبه

بنادر

جده

بمبوع

بخش مرکزی و شرقی (صحرای عرب) منطقه نجد دارای سرزمینهای مرتفع و دارای آبادی مختصر می باشد.

جنوب غربی شبه جزیره (یمن) ، شهر تاریخی (صنعاء) بدلیل پر نعمت بودن به عربستان خوشبخت معروف است و دارای بندر الحدیده در کنار دریای سرخ است.

خصوصیات عرب پیش از اسلام

سه قبیله جدا شده :

۱ عرب باندۀ (نابود شده) ← قوم ثمود و عاد

۲ قحطانیان (عرب اصیل - یمنی ها - خزرج و اوس)

۳ عدنانیان (فرزندان حضرت اسماعیل)

قبیله قریش تیره ای از بنی هاشم، قبیله عدنانیان است.

دین و اعتقادات در عربستان قبل از اسلام

طبقه شهرنشین ← پرستش ستاره و ماه

بعضی قبایل ← پرستش جن

طبقه بیابان نشین و (منحط) ← پرستش بت

کعبه مکانی برای بنهای قبایل مختلف بود

هول بزرگترین بت کعبه مخصوص قبیله قریش بود.

امربن لُحی اولین کسی است که آئین بت پرستی را در میان عربها رواج داد.

زندگی پس از مرگ از نظر اعراب قبل از اسلام

روان انسان مانند پرندۀ ای به نام هامه می باشد و پیوسته در کنار جسد تا ابد باقی می ماند.

قانون در مکه

هر قبیله از چند قوم تشکیل می شد.

قوم شامل چند خانواده بود که با هم پیوندی نسبی و یا سببی داشتند و با پیشوند بن از یکدیگر متمایز می شدند.

در قبایل آداب و رسوم متفاوتی وجود داشت که جزء حقوق قانونی خود می دانستند مانند :

۱- غارت اموال

۲- کشتن افراد

۳- ربودن زنان قبایل دیگر

موقعیت اجتماعی زن نزد اعراب

دختران روز اول تولد از بین می‌رفتند

حد معینی برای همسر قائل نبودند

در نظر عرب جاهلی، شجاعت به معنای کشتن افراد زیاد در جنگ بود.

غیرت به معنای زنده به گور کردن دختران

چگونه مکه رونق تجاری پیدا کرد؟

قسمت جنوبی که شبه جزیره عربستان (یمن)، به علت قرار گرفتن در یک محیط آب و هوایی مناسب، سرزمینی بسیار حاصلخیز بود و به همین دلیل تمرکز جمعیت در آن جا بیش از مناطق دیگر بود. به خاطر سد مأرب که در آنجا بود، زمینها بخوبی آبیاری می‌شد.

در طول زمان به علت عدم رسیدگی به سد مأرب، آن سد خراب شد و باعث بوجود آمدن سیل عظیمی شد. لذا کشاورزی دیگر رونق خاصی نداشت.

مردم از این شهر به شهرهای دیگر عربستان رفتند تا راههای تجاری دیگر احداث کنند.

مسیحیان ← نجران

یهودیان ← یثرب

عربهای خزاعه و جرهم ← مکه

مکه، بدلیل اینکه در سر راه کاروان‌های تجاری قرار داشت، رونق تازه‌ای پیدا کرد.

وضعیت مناسب مهم مکه بعد از مرگ قصی

بعد از مرگ قصی مناسب مهم مکه مانند تولید کعبه، سقایت و رفادت حجاج به پسر بزرگتر او (عبدالدار) رسید.

وضعی مناسب کعبه بعد از وفات عبدالدار و برادرش (عبدمناف):

تولیت کعبه ← عبدالشمس پسر عبدالدار

سقایت و رفادت حجاج ← هاشم پسر عبدالمناف

سقایت حاج

وقتی حجاج در مکه حضور پیدا می کردند، منسب سقایی و آب دادن به آنها را سقایت **حجاج** می گویند.

رفادت حاج

یعنی غذا و اطعام حاجیان در زمان حج.

علت افتلاف بنی امیه و بنی هاشم

حسادت امیه فرزند عبدالشمس به عموی خود هاشم.

بررسی مختصری بر زندگی جدّ اول پیامبر (عبدال مطلب)

هاشم با دختری از قبیله خزرج ازدواج کرد و شبیه از آن متولد شد.

آن نوزاد را به دلیل داشتن موهای سفید، شبیه نامیدند. هاشم به دلیل احترامی که برای برادرش مطلب

قائل بود، لقب عبدال مطلب را به شبیه داد.

ویژگی های اخلاقی عبدال مطلب

عبدال مطلب از بت پرستی، می گساری، ربا خواری، آدم کشی و بدکاری که از رسوم پیش پا افتاده عرب ها بود، مبرا بود.

ماجرای فشک شرن چاه زمزم و نذر عبدال مطلب

عبدال مطلب تصمیم به حفر مجدد چاه زمزم گرفت و نذر کرد هر گاه مقدار فرزندان وی به ۱۰ رسید، یکی از آنها را

در پیشگاه کعبه قربانی کند.

قربان قربانی به نام عبدالله افتاد.

با مشورت نزد یکی از دانایان عرب قرار شد تا در نهایت ۱۰۰ شتر به جای عبدالله قربانی کند.